

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова
Інститут філософської освіти і науки

1834/2009 – 175 років НПУ імені М.П.Драгоманова

6.030100. Релігієзнавство (практична психологія)

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ФАХОВОЇ
ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ**

Київ - 2008

УДК
ББК

Навчально-методичний комплекс фахової підготовки бакалаврів спеціальності 6.030100 „Релігієзнавство (практична психологія)” / За ред. В.Д.Бондаренка, І.І.Дробота. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. - 474 с.

У навчально-методичному комплексі пропонується структура і зміст навчальних дисциплін фахової підготовки студентів I-III курсів за спеціальністю 6.030100 „Релігієзнавство (практична психологія)”.

Виокремлено тематичні плани, зміст, типи лекційних, семінарських і практичних занять, запропоновані завдання для самостійної та індивідуальної роботи, основна і додаткова література, форми та зміст контролю засвоєння теоретичного і практичного матеріалу згідно з вимогами Болонського процесу щодо навчання студентів у вищих навчальних закладах.

Навчально-методичний комплекс розрахований на викладачів і студентів усіх форм навчання вищої школи Міністерства освіти і науки України.

Рецензенти:

Лубський В.І. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри релігієзнавства Київського національного університету імені Т.Г.Шевченка;

Яроцький П.Л. – доктор філософських наук, професор, провідний співробітник Інституту філософії імені Г.С.Сковороди АН України;

Булах І.С. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної та консультативної психології НПУ імені М.П.Драгоманова.

Комп'ютерна верстка:

Темрук О.В. – кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології Інституту філософської освіти і науки НПУ імені М.П.Драгоманова.

Рекомендовано Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (протокол № від грудня 2007 р.)

ISBN_____

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Вступ до релігієзнавства (д. філос. н., проф. М.М.Закович).....	5
Історія релігій (к. філос. н., доц. Т.А.Борозенець).....	15
Етика (к. філос. н., доц. О.П.Магеря).....	63
Філософська пропедевтика (к. філос. н., доц. Г.О.Остапчук).....	74
Основи красномовства (к. філос. н., доц. Г.О.Остапчук).....	88
Риторика (к. філос. н., доц. Г.О.Остапчук).....	100
Логіка (д. філос. н., проф. Н.Г.Мозгова; викл. Г.Б.Бик).....	111
Загальна психологія з практикумом (к. психол. н., проф. Л.В.Долинська; к. психол. н., ст.викл. О.В.Темрук).....	120
Географія релігій (к. філос. н., доц. Т.А.Борозенець).....	143
Релігійна віросповідна література (д. філос. н., проф. М.М.Закович).....	155
Історія філософії в Україні (д. філос. н., проф. Н.Г.Мозгова; к. філос. н., проф. Ю.О.Федів).....	163
Історія зарубіжної філософії (д. філос. н., проф. Г.І.Волинка; к. філос. н., доц. Б.К.Матюшко; к. філос. н., ст. викл. Т.П.Глушко).....	180
Вікова та педагогічна психологія (к. психол. н., проф. Т.М.Лисянська).....	234
Психологічна служба в системі освіти (к. психол. н., доц. О.В.Строяновська).....	257
Історія психології (к. психол. н., проф. Л.М.Зінченко).....	273
Релігійна етика та аксіологія (к. філос. н., доц. О.П.Магеря).....	288
Порівняльне релігієзнавство (викл. В.Л.Хромець).....	302
Християнство в історії та культурі України (к. філос. н., ст. викл. Л.Д.Владиченко; викл. В.Л.Хромець).....	313
Релігієзнавча думка в Україні (к. філос. н., ст. викл. О.С.Кисельов; викл. В.Л.Хромець).....	325
Релігійна культурологія (к. пед. н., ст. викл. Є.В.Більченко).....	335
Методика викладання релігієзнавства (к. філос. н., доц. Т.О.Котлярова; к. пед. н., ст. викл. Є.В.Більченко).....	360
Філософія релігії (к. філос. н., доц. І. Г.Немчинов).....	374
Релігійна філософія (к. філос. н., доц. і. Г.Немчинов).....	380
Історіософія (к. іст. н., доц. Т.А.Стоян).....	399
Соціальна психологія (к. психол. н., проф. Л.В.Долинська; к. психол. н., доц. С.О.Ставицька; к. психол. н., доц. Н.В.Андріяшина).....	418
Основи психодіагностики (к. психол. н., проф. Л.В.Долинська; к. психол. н., доц. О.Б.Мельничук).....	436
Основи конфліктології (к. психол. н., доц. Л.П.Матяш-Заяц; викл. Н.В.Свинарчук).....	460

ПОРІВНЯЛЬНЕ РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

На курс «Порівняльне релігієзнавство» відводиться 108 години. З них 24 годин лекційних, 18 – семінарських, 18 – індивідуальна робота, 48 – самостійна робота. Семестр викладання – згідно навчального плану. Форма контролю – іспит. Навчальна програма побудована з урахуванням вимог кредитно-модульної системи та державного стандарту вищої освіти.

Метою спецкурсу є вивчення порівняльного підходу у вивченні релігії, а також її основних принципів та методів. Курс орієнтований на вироблення у студентів навичок критичного мислення та аналізу літератури.

Вивчаючи курс «Порівняльне релігієзнавство», студент повинен знати: основні ідеї, концепції та проблеми порівняльного релігієзнавства. Даний курс передбачає загальне ознайомлення студентів із історією становлення порівняльного релігієзнавства, вивчення першоджерелами теоретиків порівняльного релігієзнавства.

У процесі вивчення курсу студент повинен уміти проаналізувати концепції, теорії, проблеми порівняльного релігієзнавства, чітко пояснити різницю між релігієзнавством та богослов'ям, подати загальну характеристику основних першоджерел.

II. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва модулів і тем	Всього	Самостійна робота	Кількість годин, в тому числі			
				Разом	Лек.	Сем.	Індивідуальна робота
Модуль I. Порівняльне релігієзнавство в системі релігієзнавчого знання							
1.	Порівняльне релігієзнавство як історично перша форма релігієзнавства	8	4	4	2	1	1
2.	Зміст та форми порівняльного підходу у вивченні релігії	8	4	4	2	1	1
Модуль II. Використання компаративного методу в дисциплінарних утвореннях релігієзнавства							
3.	Специфіка застосування порівняльного методу у феноменологічному підході вивчення релігії	8	4	4	2	1	1
4.	Місце та роль порівняльного методу в філософії релігії	8	4	4	2	1	1
5.	Особливості застосування порівняльного методу в соціології релігії	8	4	4	2	1	1
6.	Специфіка застосування порівняльного методу в психології релігії	9	4	5	2	2	1
7.	Використання порівняльного методу в історії релігії	9	4	5	2	2	1
Модуль III. Місце та роль системного підходу в порівняльному вивченні релігії							
8.	Сутнісний рівень компаративного аналізу	9	4	5	2	1	2
9.	Компаративний аналіз у виявленні сутнісних характеристик релігійних феноменів	9	4	5	2	2	1
10.	Функціональний рівень компаративного аналізу	9	4	5	2	1	2
11.	Принципи компаративного аналізу релігійних феноменів	9	4	5	2	1	2
12.	Компаративний аналіз на прикладі езотерики	8	4	4	2	1	1
	ВСЬОГО	108	48	60	24	18	18

III. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль I. ПОРІВНЯЛЬНЕ РЕЛІГІЄЗНАВСТВО В СИСТЕМІ РЕЛІГІЄЗНАВЧОГО ЗНАННЯ

Тема 1. Порівняльне релігієзнавство як історично перша форма релігієзнавства

- Специфіка порівняльного вивчення релігії.
- Проторелігієзнавче знання та застосування компаративного методу.
- Причини та умови виникнення порівняльного релігієзнавства.

Терміни та поняття: порівняльне релігієзнавство, порівняльний метод, проторелігієзнавче знання, міфологія, санскрит, принцип історизму.

Теми доповідей і рефератів

1. Компаративний метод в лінгвістиці та у дослідженні релігії.
2. Теоретична та історична частини порівняльного релігієзнавства.
3. Умови виникнення порівняльного релігієзнавства.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. З'ясуйте чому саме порівняльне релігієзнавство можна назвати історично першою формою релігієзнавчого знання?
2. Охарактеризуйте культурно-історичну ситуацію яка передувала виникненню порівняльного релігієзнавства.
3. Проаналізуйте з якими застереженнями компаративний метод може бути застосований у вивченні релігії.

План семінарського заняття

Праця М. Мюллера «Вступ до науки про релігію»

1. Принципи застосування порівняльного методу у дослідженні релігії.
2. Два значення поняття «релігія» за М. Мюллером.
3. Здатність осягнення безкінечного як сутнісне ядро релігії.
4. Порівняльна та теоретична теології як частини релігієзнавчого дослідження.
5. Класифікація релігії М. Мюллера.

Рекомендована література: 2, 5, 7, 9, 11, 12, 30, 37, 42, 43, 44, 53, 59, 65, 72, 74, 76, 80, 84, 89, 94.

Тема 2. Зміст та форми порівняльного підходу у вивченні релігії

- Застосування порівняльного методу в богословському та релігієзнавчому підходах дослідження релігії.
- Місце порівняльного методу в академічній та конфесійному релігієзнавстві.
- Обмеження застосування порівняльного (компаративного) методу.

Терміни та поняття: порівняльний метод, релігієзнавство, богослов'я, форми релігієзнавства, академічне релігієзнавство, конфесійне релігієзнавство, дескриптивний підхід, нормативний підхід.

План семінарського заняття

Праця К. Тіле «Головні принципи науки про релігію»

1. Предмет вивчення філософії релігії (науки про релігію). Розмежування філософії релігії в широкому та у вузькому значенні.
2. Основний метод дослідження релігії.
3. Два види дослідження релігії: онтологічний та морфологічний.
4. Критерії класифікації К. Тіле.
5. Онтологічне дослідження та його підрозділи.
6. Складові частини релігії: релігійні уявлення та релігійні дії.
7. Сутність (ядро) релігії: релігійність (благочестя).

Теми доповідей і рефератів

1. Нормативний підхід богословського вивчення релігії (на прикладі духовної спадщини представників Київської духовної академії другої половини XIX ст.)

2. **Дескриптивний підхід як основа академічного вивчення релігії.**
3. **О. Мень як конфесійний релігієзнавець (аналіз творчої спадщини).**

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. **З'ясуйте, що таке апологетичне богослів'я.**
2. **Охарактеризуйте дескриптивний та нормативний підходи у вивченні релігії.**
3. **Виявіть принцип (принципи) які відрізняють академічну та конфесійну форми релігієзнавства.**

Рекомендована література: 2, 5, 7, 9, 12, 42, 43, 44, 56, 59, 72, 74, 75, 76, 89, 102, 106.

Модуль II. ВИКОРИСТАННЯ КОМПАРАТИВНОГО МЕТОДУ В ДИСЦИПЛІНАРНИХ УТВОРЕННЯХ РЕЛІГІЄЗНАВСТВА

Тема 3. Специфіка застосування порівняльного методу у феноменологічному підході вивчення релігії

1. **Центральна роль порівняльного методу в дескриптивній феноменології релігії.**
2. **Співвідношення спільного (загального) та відмінного (унікального) в релігієзнавчому дослідженні: порівняльний метод та метод феноменологічної редукції.**
3. **Пошук та виявлення типового у релігії: компаративний аналіз предметів (явищ), уявлень та переживань священного.**

Терміни та поняття: Феноменологія релігії, сакральне, модальності сакрального, дескрипція, феноменологічна редукція, інтенційний характер свідомості, переживання сакрального.

План семінарського заняття

Праця П.Ш. де ла Соссе «Підручник з історії релігії»

1. **Умови появи науки про релігію.**
2. **Місце феноменології релігії в структурі релігієзнавства.**
3. **Критичний аналіз класифікацій релігії.**

Теми доповідей і рефератів

1. **Місце та роль порівняльного методу в класичній феноменології релігії.**
2. **Місце та роль порівняльного методу в неофеноменології релігії.**
3. **Порівняльна характеристика символіки кольору в різних релігійних традиціях.**

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. **Проаналізуйте потенціал феноменологічної методології в порівняльному релігієзнавстві.**
2. **З'ясуйте межі застосування феноменологічної методології у порівняльному вивченні релігії.**
3. **Вкажіть, які символи зустрічаються найбільш часто в релігійних традиціях.**

Рекомендована література: 15, 17, 18, 19, 29, 33, 39, 48, 56, 60, 61, 62, 70, 72, 76, 80, 92, 96, 103, 106, 109.

Тема 4. Місце та роль порівняльного методу в філософії релігії

1. **Рационально-інтелектуальний вимір релігії як предмет дослідження філософії релігії.**
2. **Виявлення спільного та відмінного в тлумаченні найбільш загальних понять релігії: онтологічний, гносеологічний та праксеологічний рівні.**

Терміни та поняття: філософія релігії, релігійна традиція, рационально-інтелектуальний вимір, ідеяція, цінності, святе, добро, зло, релігійна мова, онтологія, гносеологія, праксеологія.

План семінарського заняття

Праця Е. Тайлора «Первісна культура»

1. **Необхідність дослідження первісної культури.**
2. **Анімізм як мінімум визначення релігії.**
3. **Рациональне та ірраціональне у виникненні анімістичних уявлень.**

Теми доповідей і рефератів

1. **Місце та роль порівняльного методу в філософії релігії.**
2. **Порівняльна характеристика вчення про Бога у християнстві та іудаїзмі.**

3. Проблема добра та зла в аврамічних релігіях.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Проаналізуйте специфіку використання порівняльного методу в філософії релігії.
2. Охарактеризуйте філософію релігії як релігієзнавчу дисципліну.
3. Вкажіть на межу застосування порівняльного методу в філософії релігії.

Рекомендована література: 7, 20, 21, 55, 56, 65, 72, 76, 77, 82, 98, 99, 106.

Тема 5. Особливості застосування порівняльного методу в соціології релігії

- Конкретна релігія як соціологічний факт та релігія як соціальна система.
- Виокремлення соціальної структури та функціонального вияву релігії: спільне та унікальне.
- Порівняльна характеристика типів релігійних організацій.

Терміни та поняття: соціологія релігії, соціальний факт, соціальна система, релігія як система, структура релігії, функції релігії, релігійні організації, церква, секта, культ, деномінація.

План семінарського заняття

Праця Е. Дюркгайма «Первісні форми релігійного життя»

1. Предмет дослідження соціології релігії.
2. Характеристика первісних форм релігійного життя.
3. Визначення релігії та релігійних явищ.

Теми доповідей і рефератів

1. Функціональна теорія дослідження релігії Б. Маліновського.
2. Критерії розрізнення релігійних організацій в соціологічній концепції Е. Трьольча.
3. Соціологічні теорії походження релігії.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Виокремить та проаналізуйте основні функції релігії.
2. З'ясуйте соціологічне та буденне використання поняття «секта».
3. Дослідіть історію поняття «тоталітарна секта».

Рекомендована література: 2, 13, 14, 27, 47, 49, 56, 57, 72, 76, 89, 106.

Тема 6. Специфіка застосування порівняльного методу в психології релігії

1. Особливості релігійного почуття.
2. Кількісні та якісні відмінності релігійних та нерелігійних переживань.
3. Характер формування релігійного досвіду: лінії розмежування релігійного та нерелігійного в досвіді людини.

Терміни та поняття: психологія релігії, релігійне почуття, релігійне переживання, релігійний досвід, кількісне, якісне.

План семінарського заняття

Праця В. Джеймса «Багатоманіття релігійного досвіду» (лекції XVI та XVII «Містицизм»)

1. Містичні стани свідомості, як центр релігійного життя.
2. Характерні риси містичного досвіду (невимовність, інтуїтивність, короткочасність, бездіяльність волі).
3. Різновиди містичних переживань.
4. Нормальність та патологічність містичних переживань. підходи у дослідженні містичних переживань. Наслідки ("сліди") містичного переживання в житті людини.
5. Систематично культивований містицизм як головна компонента релігійного життя.
6. Розуміння пізнання та істини в містицизмі.

Теми доповідей і рефератів

1. Психологічні теорії походження релігії.
2. Специфічні риси релігійного досвіду.
3. Теорія походження релігії З. Фрейда.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Виявіть спільне та відмінне у релігійному досвіді різних суб'єктів.
2. З'ясуйте, що знаходиться в осьовій формування релігійного досвіду.
3. Охарактеризуйте специфічні ознаки релігійного почуття.

Рекомендована література: 2, 10, 21, 34, 40, 52, 54, 56, 58, 67, 72, 76, 79, 86, 93, 101, 104, 105, 106, 107.

Тема 7. Використання порівняльного методу в історії релігії

1. Місце компаративного методу у виявленні історичних форм релігії.
2. Особлива роль порівняльного методу в створенні коректних класифікацій історичних форм релігії.

Терміни та поняття: Історія релігії, форми релігії, виникнення релігії, взаємозв'язки, взаємовпливи, класифікація релігії, типологізація.

Теми доповідей і рефератів

1. Порівняльна характеристика вчення про кінець світу в християнстві та ісламі.
2. Неоязичницькі рухи в Україні (компаративний аналіз).
3. Віровчення та культ православної та католицької церкви (порівняльний аналіз).

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. З'ясуйте, які критерії покладені в основу натуралістичних та супранатуралістичних класифікацій релігії.
2. Охарактеризуйте яким чином відбувається взаємозв'язки та взаємовпливи різних історичних форм релігії.
3. Вкажіть на межі використання генетичного методу в історії релігії.

Рекомендована література: 2, 41, 45, 46, 56, 72, 80, 82, 83, 84, 86, 95, 106.

Модуль III. МІСЦЕ ТА РОЛЬ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ В ПОРІВНЯЛЬНОМУ ВИВЧЕННІ РЕЛІГІЇ

Тема 8. Сутнісний рівень компаративного аналізу

- Загальне (спільне) та унікальне як продукти порівняльного аналізу.
- Виявлення формальної та фактичної сутності та їх співвідношення.

Терміни та поняття: сутність релігії, релігія як система, віра в надприродне, сакральне, профанне, методологічний нуль, загальне, унікальне, формальне, фактичне.

План семінарського заняття

Листи Р. Отто «На шляху до «святого»»

1. Поняття «сакральне» та його специфіка.
2. Способи явлення сакрального.
3. Продуктивність поняття «сакральне» у розумінні та позначенні сутності релігії.

Теми доповідей і рефератів

1. Сутність аврамічних релігій.
2. Розуміння сутності релігії у радянському релігієзнавстві.
3. Розуміння сутності релігії у Е. Дюркгейма.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. З'ясуйте, для чого потрібно виокремлювати сутність релігії.
2. Проаналізуйте специфіку релігієзнавчого та богословського розуміння сутності релігії.
3. Поясніть, що таке нормативний характер сакрального.

Рекомендована література: 2, 9, 15, 29, 30, 56, 60, 61, 62, 70, 72, 74, 76, 89, 90, 106, 109.

Тема 9. Компаративний аналіз у виявленні сутнісних характеристик релігійних феноменів

- Розрізнення головних та другорядних ознак.
- Хиби зведення часткового до загального: редукція та редукціонізм.
- Співвідношення родових та видових ознак.

Терміни та поняття: Характерні ознаки, структура релігії, релігійний комплекс, елементи структури, часткове, загальне, рід, вид, редукція, редукціонізм, відношення.

Теми доповідей і рефератів

1. Релігійних цінностей у структурі релігії.
2. Релігійне віровчення в структурі релігії.
3. Релігійний культ у структурі релігії.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Поясніть, що таке базова структура релігії.
2. З'ясуйте як взаємовідносяться між собою елементи структури релігії.
3. Чим викликана необхідність для релігієзнавчих досліджень виокремлення сутнісних характеристик релігії?

Рекомендована література: 2, 70, 72, 74, 76, 81, 89, 90, 106, 109.

Тема 10. Функціональний рівень компаративного аналізу

1. Специфіка аналізу функціональної природи релігійних феноменів.
2. Обмеження порівняльного аналізу функціональних проявів релігійних феноменів.
3. Обмеженість функціонального редукціонізму.

Терміни та поняття: функціональний аналіз, функції релігії, універсальний функціоналізм, функціональна природа.

План семінарського заняття

Праця Б. Маліновського «Магія, наука та релігія»

1. Критика теорій походження релігії.
2. Розрізнення магії та релігії.
3. Функції релігії та магії.

Теми доповідей і рефератів

1. Основні функції релігії.
2. Специфіка функціонального аналізу релігії.
3. Аналіз функціональної природи релігії Е. Фромом.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Виявіть обмеженість функціонального аналізу релігії.
2. Охарактеризуйте основні засади універсального функціоналізму.
3. Чому основною функцією релігії в радянському релігієзнавстві вважалася ілюзорно-компенсаторна.

Рекомендована література: 2, 47, 49, 57, 64, 72, 76, 89, 90, 106.

Тема 11. Принципи компаративного аналізу релігійних феноменів

1. Недопустимість змішання сутнісного, структурного та функціонального рівня аналізу.
2. Принципи порівняння релігій: ціннісний рівень аналізу.
3. Віровчення та культ як відправна точка порівняльного аналізу релігійних конфесій.

Терміни та поняття: принципи порівняльного релігієзнавства, ціннісний рівень аналізу, релігійне віровчення, релігійний культ, функціональний рівень аналізу.

Теми доповідей і рефератів

1. Місце ритуалу в традиційній релігії семітів (У. Робертсон Сміт).
2. Розрізнення магії та релігії (Дж. Фрезер).
3. Табу-мана як мінімум визначення релігії (Р. Маретт).

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Виявіть основні критерії порівняння релігії на сутнісному рівні.
2. Вкажіть на можливі складності порівняння релігії на функціональному рівні.
3. На яких критеріях ґрунтується порівняльна характеристика конфесій.

Рекомендована література: 2, 56, 74, 75, 76, 84, 85, 94, 99, 106.

Тема 12. Компаративний аналіз на прикладі езотерики

- Спільні та відмінні риси езотерики та релігії.
- Сутність та сутнісні риси езотерики.
- Співвідношення феноменів езотерики, містики та магії.
- Спільні та відмінні риси містики та магії.

Терміни та поняття: езотерика, релігія, містика, магія, містична практика, магічна практика, містицизм, окултизм, езотерична настанова свідомості, рід, вид, переживання сакрального.

План семінарського заняття

Стаття Є. Торчинова «Містичний (трансперсональний) досвід та метафізика»

1. Ірраціональне та раціональне в містиці.
2. Різність підходів у характеристиках містичного (трансперсонального) досвіду.
3. Онтологічне та гносеологічне (епістемологічне) трактування суб'єкт-об'єктної дихотомії.
4. Містичний (трансперсональний) досвід як особлива форма пізнання.
5. Містичний досвід та мова його опису.
6. Мета та методи містичного (трансперсонального) досвіду.

Теми доповідей і рефератів

1. Порівняльна характеристика православної та католицької містики.
2. Спільні та відмінні риси містики та магії.
3. Єгипетська релігія та Єгипетська магія (компаративний аналіз).

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. З'ясуйте етимологічне значення понять «езотерики», «містика» та «магія».
2. Виявіть спільні та відмінні риси містики та магії.
3. Вкажіть на критерії розрізнення понять «містика» та «містицизм».
4. Вкажіть на критерії розрізнення понять «магія» та «окултизм».

Рекомендована література: 1, 3, 4, 6, 8, 16, 23, 24, 25, 26, 28, 31, 32, 35, 36, 38, 39, 50, 51, 56, 63, 66, 69, 71, 76, 78, 86, 87, 88, 91, 95, 97, 99, 100, 108.

IV. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного контролю

№	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1.	Практичні заняття	5	4	20
2.	Контрольна робота (тести)	10	2	20
3.	Самостійна (творча) робота	10	4	40
4.	Реферат	20	1	20
Підсумковий рейтинговий бал				100

Порядок переведення рейтингових показників в європейські оцінки ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		екзамен	залік
A	90-100 відмінно	5 (відмінно)	зараховано
B	80-89 дуже добре	4 (добре)	
C	70-79 добре		
D	65-69 задовільно	3 (задовільно)	
E	60-64 достатньо		
F	35-59 незадовільно з можливістю повторного складання	2 (незадовільно)	не зараховано
FX	1-34 незадовільно з обов'язковим повторним курсом		

V. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Агриппа. Оккультная Философия [электронный ресурс]: <http://philosophy.allru.net/perv268.html>
2. Академічне релігієзнавство. – К., 2000.
3. Андерхилл Э. Мистицизм [электронный ресурс]: <http://psylib.kiev.ua>
4. Бадж У. Египетская религия. Египетська магія. – М., 2000.
5. Батай Ж. Теория религии. – Минск, 2000.
6. Безант А. Мистицизм [электронный ресурс]: <http://www.theosophy.ru/lib/misticis.htm>
7. Боголюбовъ Н. Философія религии. – К., 1915.
8. Бонюица П. Законы магии // Authentic Thaumaturgy. [электронный ресурс]: <http://www.dreamer.ru/lit/magic/bonewp01.shtml>
9. Булгаков С.Н. Свет Невечерний. – М., 2001.
10. Бхагван Шри Раджниш. Психология эзотерического. – К., 1993.
11. Вайнгартен П. Сходство и различия между научной и религиозной верой // Вопросы философии. – 1996. – № 6.
12. Васильева О.А. К проблеме изучения религии // Вторые Тосчиновские чтения. Религиоведение и востоковедение: Материалы научной конференции. – СПб., 2005.
13. Вах И. Социология религии. Методологические пролегомены // Социология религии: Классические подходы: Хрестоматия. – М., 1997.
14. Вебер М. «Интеллектуальная честность» как принцип научного познания религии // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии. – М., 1996.
15. Голець О. Я. «Начало» як основоположний символ релігійної свідомості: феноменологічний аналіз: Дисертація. канд. філос. наук / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2004.
16. Григорий Палама Триады в защиту священно-безмолвствующих. – Новосибирск, 1991.
17. Гуссерль Э. Внутреннее сознание времени. – М., 1996.
18. Гуссерль Э. Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии. Т. 1. – М., 1999.
19. Гуссерль Э. Логические исследования. [электронные ресурсы]: <http://www.lebenswelt.narod.ru/index1.htm>
20. Дейвіс Б. Вступ до філософії релігії. – К., 1996.
21. Десницкий С. Е. Постановление о учреждении законодательной, судительной и наказательной власти Российской империи // Избранные произведения русских мыслителей второй половины XIX века: В 2 томах. – М., 1952.
22. Джеймс У. Воля к вере. – М., 1997.
23. Дионисий Ареопagit. Божественные имена // Мистическое богословие. – Киев, 1991.
24. Дионисий Ареопagit. Мистическое богословие//Мистическое богословие. – Киев, 1991.
25. Дионисий Ареопagit. О мистическом богословии. [электронный ресурс]:

- //http://www.hesychasm.ru/library/dar/theol.htm#gl4
26. Дэвид-Ниль А. Мистики и маги Тибета. – Ростов-на-Дону, 1991.
 27. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя. Тотемна система в Австралії. – К., 2002.
 28. Егорова Н. В. Мистика Майстера Экхарта в свете православного богословия. [электронный ресурс]: <http://bogoslav.ru/bogoslav/>
 29. Забияко А. Сакральное как категория феноменологии религии М. Элиаде [электронный ресурс]: <http://abovo.net.ru/book/93862>
 30. Зёдерблом Н. Становление веры в Бога // Мистика. Религия. Наука. – М., 1996.
 31. Имитативная магия "пронимальных" обрядов. [электронный ресурс]: <http://www.naguale.khv.ru/imitative.htm>
 32. Инициальная магия. [электронный ресурс]: <http://rudasov.ru/encyclopedia.shtml?4=4>
 33. Ишмуратов А.Т. Феноменология эзотерики // Феноменологія і практична філософія. Щорічник Українського феноменологічного товариства, 2001 р. – К., 2003.
 34. Кандинский В.Х. О псевдогаллюцинациях. – Нижний-Новгород, М., 2001.
 35. Кандыба В.М. «Магия» – энциклопедия магии и колдовства. [электронный ресурс]: Библиотека в кармане 15. – DELTA-MM Corp., 2002 2 электрон, опт. диск (CD-ROM).
 36. Капранов С.Я. Некоторые подходы к понятию "мистика" // Вторые Торчиновские чтения. Религиоведение и востоковедение: Материалы научной конференции. СПб., 2005.
 37. Кирюхін Д. Методологія наукового вивчення релігії в умовах неklasичної раціональності // Українське релігієзнавство. – 2001. – №20.
 38. Климович А.Г. Религиозный мистицизм как философская проблема [автореферат]. [электронный ресурс]: http://www.atheism.ru/library/Klimovichag_1.phtml
 39. Конотоп Л.Г., Хромец В.Л. Головні характеристики містики: структура і зміст (в контексті релігійної антропології) // Антропологічні виміри езотеричної філософії (компаративістський аналіз). – Слов'янськ, 2005.
 40. Константинов А.В. Психологический подход в религиоведении // Вторые Тосчиновские чтения. Религиоведение и востоковедение: Материалы научной конференции. – СПб., 2005.
 41. Коран. Пер. с араб. акад. И.Ю. Краковского. – М., 1990.
 42. Красников А.Н. Методология классического религиоведения. – Благовещенск, 2004.
 43. Красников А.Н. У истоков современного религиоведения // Классики мирового религиоведения. Антология. – М., 1996.
 44. Лобковиц Н. Предисловие // Классики мирового религиоведения. – М., 1996.
 45. Лобье П. Эсхатология. – М., 2004.
 46. Малая еврейская антология [электронный ресурс]: http://www.machanaim.org/ustntora/e_antal/pred.htm
 47. Малиновский Б. Магия, наука и религия // Психология религиозности и мистицизма: Хрестоматия. – М., 2000.
 48. Маретт Р. Формула табу-мана как минимум определения религии // Мистика. Религия. Наука. – М., 1998.
 49. Марков Ю. Г. Функциональный подход в современном научном познании. – Новосибирск, 1982.
 50. Мезенцев В. В тупиках мистики [электронный ресурс]: Библиотека в кармане 15. – DELTA-MM Corp., 2002 2 электрон, опт. диск (CD-ROM).
 51. Майстер Экхарт. Латинские трактаты. [электронный ресурс]: <http://mirror.stranger.com/www.kroto.org/library/ekhardt.htm>
 52. Мелехов Д. Психиатрия и проблемы духовной жизни. [электронный ресурс]: <http://www.synergia.itn.ru/kerigma/rek-it/duhovn/melihov/psihiatr.htm>
 53. Мечковская Н.Б. Язык и религия. Лекции по филологии и истории религий. [электронный ресурс]: <http://psylib.org.ua/books/mechk01/index.htm>
 54. Милев В. Психология и психопатология религии. – М., 1988.
 55. Мінаков М.А. Вчення Канта про віру розуму. – К., 2001.
 56. Мірча Еліаде як класик світового релігієзнавства. Збірник наукових статей / Наук. ред. Л. Филипович, В.Хромец. – К., 2007.
 57. Мосс М. Социальные функции священного. – СПб., 2000.
 58. Мэлони Г. Н. Религиозный опыт: феноменологический анализ уникального поведенческого события // Психология религиозности и мистицизма: Хрестоматия. – М., 2000.
 59. Мюллер М. Введение в науку о религии // Классики мирового религиоведения. Антология. – М., 1998.
 60. На пути к «святому»: письма Рудольфа Отто // Религиоведение. – 2004. – №4.
 61. На пути к «святому»: письма Рудольфа Отто // Религиоведение. – 2005. – №1.
 62. Нешитов П. Ю О категории «сознание» в контексте религиоведческого исследования // Вторые Тосчиновские чтения. Религиоведение и востоковедение: Материалы научной конференции. – СПб., 2005.

63. Общая теория магия. [электронный ресурс]: <http://catacomb.jnm.ru/labyrint/gmagic.shtml>
64. Парсонс Т. Функциональная теория изменения // Американская социологическая мысль: Тексты. – М., 1994.
65. Пивоваров Д.В. Философия религии. Курс лекций [электронный ресурс]: <http://humanities.edu.ru/db/msg/46678>
66. Понятия магии. [Электронный ресурс] : <http://citadel.h14.ru/mirror/magic/magic01.htm>
67. Предко О.І. Психологія релігії: історія, теорія, релігієзнавчі виміри. Монографія. – К., 2005.
68. Происхождение религии. Словарь-справочник. – М., 1962.
69. Прп. Макарий Египетский. Духовные беседы. [электронный ресурс]: <http://www.hesychasm.ru/library/makari/besed1.htm#bs01>
70. Пылаев М.А. Западная феноменология религии. – М., 2006.
71. Райкенборг Я. ван. [электронный ресурс]: <http://www.universalinternetlibrary.ru/book/theosophy/gnosis.shtml>
72. Религиоведение: учебное пособие и учебный словарь минимум. – М., 1999.
73. Религиозные традиции мира. В 2-х тт. – М., 1996.
74. Релігієзнавство: предмет, структура, методологія. – К., 1996.
75. Робертсон Смит У. Лекции о религии семитов // Классики мирового религиоведения. Антология. – М., 1996.
76. Самыган С. И., Нечипуреико В. И., Полонская И. Н. Религиоведение: социология и психология религии. – Ростов-на-Дону, 1996.
77. Сарапін О.В. Філософія релігії // Академічне релігієзнавство. Підручник. – К., 2000.
78. Сведенборг Э. Мудрость ангельская о Божественном Провидении. – К., 1997.
79. Скиннер Э.С. Психотерапия и духовная традиция // Психология религиозности и мистицизма: Хрестоматия. – М., 2000.
80. Соссе П. Ш. де ла. Учебник по истории // Классики мирового религиоведения. Антология. – М., 1998.
81. Столович Л.Н. Об общечеловеческих ценностях // Вопросы философии. – 2004. – №7.
82. Тайлор Э. Первобытная культура // Классики мирового религиоведения. Антология. – М., 1998.
83. Танах (с классическими комментариями). – К. – Гешарим, 2006.
84. Токарев С. А. Ранние формы религии и их развитие // Токарев С. А. Ранние формы религии. – М., 1990.
85. Топоров В. Н. О ритуале. Введение в проблематику // Архаический ритуал в фольклорных и литературных памятниках. – М., 1988.
86. Торчинов Е. А. Религии мира: Опыт запредельного. Психотехника трансперсональные состояния. – СПб., 2000.
87. Торчинов Е.А. Мистический (трансперсональный) опыт и метафизика. [электронный ресурс]: http://www.members.tripod.com/~etor_best/mystme1.txt
88. Тухолка С. Окультизм и магия. – СПб., 1997.
89. Угринович Д. М. Введение в теоретическое религиоведение. – М., 1973.
90. Уемов А. И. Логика и методология системных исследований. – К., Одесса, 1997.
91. Услышь флейтиста: Суфийская проза и поэзия. – М., 1998.
92. Феноменологія релігії // Академічне релігієзнавство. Підручник. – К., 2000.
93. Фрейд З. Тотем и табу. – СПб., 1997.
94. Фрик Г. Сравнительное религиоведение. // Мистика. Религия Наука. Онтология. – М., 1998.
95. Фрэзер Дж. Золотая ветвь. [электронный ресурс]: <http://yanko.lib.ru/books/sacra/fraser-3volumes-ann.htm>
96. Хайдеггер М. Письмо о гуманизме // Проблема человека в западноевропейской философии. – М., 1988.
97. Хартман Ф. Магия. [электронный ресурс]: <http://www.universalinternetlibrary.ru/book/theosophy/hmagia.shtml>
98. Хоружий С.С. К феноменологии аскезы. – М., 1998.
99. Хромець В.Л. Теорія та методологія релігієзнавчого дослідження езотерики // Мірча Еліаде як класик світового релігієзнавства. Збірник наукових статей / Наук. ред. Л. Филипович, В.Хромець. – К., 2007.
100. Хромець В.Л., Тітомир Є.Г. Деякі зауваження щодо можливості використання термінів "містика" та "езотерика" в сучасних релігієзнавчих дослідженнях // Шевчківська весна. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Вип. IV: У 3-х част. – Ч. I. – К., 2006.
101. Щербakov М. Кризис психологии [электронный ресурс]: http://www.ipd.ru/articles/crisis_art.shtml
102. Элиаде М. Мефистофель и андрогин. – СПб., 1998.
103. Элиаде М. Священное и мирское. – М., 1994.
104. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис. – М., 1996.
105. Юнг К.-Г. Об архетипах коллективного бессознательного. [Электронный ресурс]: http://pryahi.indeep.ru/psychology/jungian/jung_01.htm
106. Яблоков. Введение в общее религиоведение. – М., 2001.
107. Ясперс К. Общая психопатология. [Электронный ресурс]: <http://www.practica.ru/Jaspers/chap1.htm>

108. Generator. **Религия и Эзотерика**. [Электронный ресурс]: <http://www.xzona.altnet.ru/articles.php?lng=ru&pg=96>
109. Otto R . Das Heilige. – Bremen, 2004.

Зразок екзаменаційного білета

Білет № 3

1. Специфіка порівняльного вивчення релігії.
2. Центральна роль порівняльного методу в дескриптивній феноменології релігії.
3. Характерні риси містичного досвіду (В. Джемс «Багатоманіття релігійного досвіду»).

VI. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Приклад тестових завдань

1. М. Мюллер виокремлює дві групи поглядів на те, чому релігія не може бути предметом наукового вивчення:
 - а) 1. Релігія це занадто профанний предмет. 2. Релігія є сплетінням помилок й галюцинацій;
 - б) 1. Релігія це занадто священний предмет. 2. Релігія є сплетінням помилок й галюцинацій;
 - в) 1. Релігія це занадто священний предмет. 2. Релігія є сплетінням високих ідей й галюцинацій.
2. У відповідності з двома значеннями поняття "релігія", М. Мюллер науку про релігію ділить на дві частини:
 - а) порівняльна теологія та теоретична теологія;
 - б) порівняльне релігієзнавство та теоретичне релігієзнавство;
 - в) онтологічне дослідження та морфологічне дослідження.
3. Порівняльний метод є основним:
 - а) у дескриптивній феноменології релігії;
 - б) у класичній феноменології релігії;
 - в) у неофеноменології релігії.
4. Філософію релігії цікавить:
 - а) ірраціональний вимір релігії;
 - б) раціонально-інтелектуальний вимір релігії;
 - в) емоційно-афективний вимір релігії.
5. Чи можна говорити про наявність універсальних, які притаманні усім релігіям, функцій релігії:
 - а) ні;
 - б) так;
 - в) з деякими обмовками.
6. Порівнюючи релігійні феномени не можна змішувати:
 - а) історичне та феноменологічне дослідження;
 - в) сутнісний, структурний та функціональний рівні;
 - г) історичне та соціологічне дослідження.